

Landsvirkjun

LV-2020-044

Gróðurstyrking í Húsey. Framkvæmdir og framvinda 2020.

Tillaga að áætlun 2021

Lykilsíða

Skýrsla LV nr: LV-2020-044

Dags: nóvember 2020

Fjöldi síðna: 7

Upplag: Rafræn

Dreifing:

- ☒ Birt á vef LV
- ☐ Opin
- ☐ Takmörkuð til

Titill: Gróðurstyrking í Húsey. Framkvæmdir og framvinda 2020. Tillaga að áætlun 2021

Höfundar/fyrirtæki: Rúnar Ingi Hjartarson / Landgræðslan

Verkefnisstjóri: Árni Jóhann Óðinsson (LV) / Árni Bragason (Lr)

Unnið fyrir: Landsvirkjun

Samvinnuaðilar: Landgræðslan

Útdráttur: Með tilkomu Kárahnjúkavirkjunar og að Jökulsá á Dal er nú veitt í Lagarfljót hefur orðið vart við breytingar á gróðurfari í landi Húseyjar á Úthéraði. Mótvægisáðgerðir hafa undanfarin ár falist í áburðargjöf og sáningu melgresis í rofsvæði. Á vegum Landsvirkjunar var 3 tonnum af áburði dreift í landi Húseyjar, á svæðinu umhverfis Tangann, með bökkum Lagarfljóts og við bakka Jökulsár á Dal. Landgræðslan hefur umsjón með verkinu fyrir hönd Landvirkjunar.

Lykilorð: Gróðurstyrking, framvinda, dreifing, áburður, uppgræðsla, Húsey, sáning, melgresi.

ISBN nr:

**Samþykki verkefnisstjóra
Landsvirkjunar**

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Árni Óðinsson", written over a horizontal line.

Gróðurstyrking í Húsey. Framkvæmdir og framvinda 2020

Tillaga að áætlun 2021

Skýrsla nr. LR-2019/18 Dagsetning: 11.11.2020

Fjöldi blaðsíðna: 7

Heiti: Gróðurstyrking í Húsey. Framkvæmdir og framvinda 2020. Tillaga að áætlun 2021

Höfundur: Rúnar Ingi Hjartarson

Ljósmyndir: Rúnar Ingi Hjartarson

Verkefnisstjóri: Árni Bragason

Unnið fyrir: Landsvirkjun

Samstarfsaðilar: _____

Útdráttur: Með tilkomu Kárahnjúkavirkjunar og að Jökulsá á Dal er nú veitt í Lagarfljót hefur orðið vart við breytingar á gróðurfari í landi Húseyjar á Úthéraði. Mótvægisaðgerðir hafa undanfarin ár falist í áburðargjöf og sáningu melgresis í rofsvæði. Á vegum Landsvirkjunar var 3 tonnum af áburði dreift í landi Húseyjar, á svæðinu umhverfis Tangann, með bökkum Lagarfljóts og við bakka Jökulsár á Dal. Landgræðslan hefur umsjón með verkefninu fyrir hönd Landvirkjunar.

Efnisorð: Gróðurstyrking, framvinda, dreifing, áburður, uppgræðsla, Húsey, sáning, melgresi.

Verkefnisstjóri:

Efnisyfirlit

1	Inngangur	1
2	Áætlun sumarsins og undirbúningur	1
3	Aðstæður	1
4	Framkvæmdir 2020	2
5	Framvinda og samantekt.....	2
6	Áætlun 2021 - tillaga.....	6

1 Inngangur

Breytingar hafa orðið á vatnafari í landi Húseyjar í kjölfar Kárahnúkavirkjunar. Aukið rennsli er í Lagarfljóti og minna í Jökulsá, sem væntanlega hafa haft breytingar í för með sér. Vatn hefur m.a. flætt yfir gróið land á viðkvæmum tíma fyrir gróður með tilheyrandi rofhættu. Auk þess hleðst sandur upp í farvegi Jökulsá og veldur áfoki á nýjum stöðum með bökkum árinna. Samkvæmt skýrslu Náttúrufræðistofnunar Íslands *Gróðurbreytingar 2006-2012 á Hvalbeinsrandarsandi og í Kílamáyrar í landi Húseyjar á Úthéraði* (NÍ -13006) hefur grunnvatnsstaða hækkað á síðustu árum á þeim svæðum sem til stóð að græða upp. Þetta veldur m.a. breytingum á gróðurfari. Hækkun grunnvatns gekk að einhverju leiti til baka með lagfæringum á ósi Lagarfljóts í júní 2014. Sú aðgerð hefur dregið úr flóðahættu.

Árið 2010 hóf Landsvirkjun mótvægisáðgerðir í landi Húseyjar á Fljótsdalshérði. Þær eru til komnar vegna breytinga í Lagarfljóti og Jökulsá á Dal í kjölfar Kárahnúkavirkjunar eins og t.d. aukinnar flóða- og landbrotshættu með bökkum. Áðgerðirnar felast í áburðargjöf á Tanga og ströndina umhverfis hann. Tanginn er nú gróinn að mestu en undanfarin ár hefur vaxandi áhersla verið á ströndina utan við Tanga og með Jökulsá þar sem vart hefur verið við áfok upp úr áreyrum inn á gróðurlendi sum ár. Melfræi hefur verið sáð í sandfláka á svæðinu eftir því sem þörf og aðstæður gefa tilefni til.

2 Áætlun sumarsins og undirbúningur

Svæðin voru skoðuð, 16.6.2020 af héraðsfulltrúa Landgræðslunnar. Áætlun sumarsins endurmetin fyrir Húsey og farið yfir framkvæmdir með ábúenda sem tekur að sér verkið.

Áhersla var á bakkann utan við Tanga og norður að Hvalbeinsrandarsandi. Sandkrika við Hvalbeinsrandarsand og strandlengju Jökulsár við Kríubakka. Gert var ráð fyrir að dreifa 3 tonnum af áburði og sá 40 kg af óhúðuðu melfræi. Áætlað var að dreifa 200 kg/ha af áburði í sandkrikana við Hvalbeinsrandarsands, um 120 kg/ha í bakka með Lagarfljóti og svipuðum skammti eða minna á bakka og eyrar við Kríubakka. Melfræi verður sáð í sandorpin svæði innan við Hvalbeinsrandarsand og í Kríubakka.

3 Aðstæður

Veðurfar var hagstætt gróðri framan af sumri en óvenju miklir þurrkar höfðu talsverð áhrif er leið á sumarið. Haustið milt og frostlaust út vaxtartíma gróðurs. Vorið var hagsælt og vorflóð ekki til vandræða. Engin óvenjuleg flóð komu í árna þetta árið.

Talsvert álag vatns virðist vera á lágan, að mestu gróinn bakka á milli Tanga og Hvalbeinsrandarsands. Töluvert af lausum sandi hefur borist inn á gróin svæði og rofvik virðast vera að myndast í bakka.

Eftir að Jökulsá breytti farvegi sínum við Húsey jókst áfok fyrstu árin á eftir á hluta bakkans á neðstu svæðum Húseyjartorfunnar. Gróður var þar auk þess veikur en hefur styrkst mikið undanfarin tvö ár með hjálp áburðargjafar. Engin merki um áfok til skaða sáust í skoðunarferðum sumarsins 2020.

Töluverð gæsabeit er á svæðinu en einnig sækja þangað hreindýr og búfænaður í auknum mæli.

4 Framkvæmdir 2020

Notaður var áburðurinn Yara 26-4. Gróður var styrktur á mögulegum sandfokssvæðum með bökkum Jökulsá við Kríubakka, alls u.þ.b. 1,2 tonn. Við Lagarfljót var haldið áfram að styrkja sandkrika og gróður nokkurn spöl á bakka suður af Hvalbeinsrandarsandi, 1,8 tonn. Tanginn sjálfur fékk engan áburð þetta árið frekar en undanfarin ár. Samanlagt voru borin á 3 tonn af áburði á Húseyjarland á vegum Landsvirkjunar. Ábúendur í Húsey sáu alfarið um dreifingu áburðar sumarið 2020. Tafla 1 sýnir dreifingu á áburðinum en auk hennar er vísað til myndar nr. 11 varðandi staðsetningu svæða.

Tafla 1. Aðgerðir 2020

Svæði	Ha	Kg áb.	Kg/ha áb.
Áreyri Jökulsár	3	600	200
Kríubakki Jökulsá	7	1.200	180
Strönd Lagarfl. og sandur	6	1.200	200
Samtals	16	3.000	

5 Framvinda og samantekt

Framkvæmdasvæðin voru skoðuð þann 15.10.2020 af Rúnari Inga Hjartarsyni héraðsfulltrúa Landgræðslunnar og Árna Óðinssyni fulltrúa Landsvirkjunar. Laufey Ólafsdóttir ábúandi á Húsey leiddi um uppgræðslusvæðin ásamt Erni Arnarsyni.

Ágætur árangur er af aðgerðum sumarsins en óvenjulega langt þurrkatímabil seinni hluta sumars hafði einhver áhrif á framvinduna. Framvinda í kjölfar áburðargjafar og sáningar melgresis á sl. árum á Tangasvæðinu og Rönd er áfram mjög góð. Þekja gróðurs í sandkrika norðan við Hvalbeinsrandarsand er að aukast. Svæðið á milli Tanga og Hvalbeinsrandarsands er enn opið á köflum og virkir rofgeilar þar. Beitarummerki eru víða talsverð á flestum svæðunum og mun hún hafa talsverð áhrif á framvinduna.

Bakkinn við Jökulsá heldur áfram að styrkjast og er betur gróinn en var. Gróður er nú mun betur í stakk búinn að taka við hugsanlegu áfoki upp úr farvegi Jökulsár en var fyrir nokkrum árum síðan. Ekki var vart við neitt áfok þetta árið og umhverfið orðið stöðugra þó enn sé gróður þar viðkvæmur.

Auk þessara aðgerða bar Landgræðslan á Hvalbeinsrandarsandinn og ábúandi bar á í gegnum verkefnið Bændur græða landið umtalsverð svæði í grennd við Röndina.

Mynd 1: Lagarfljót, strönd og sandkriki sunnan við Hvalbeinsrandarsand, til suðurs.

Mynd 2: Hvalbeinsrandarsandur. Til norðurs.

Mynd 3: Niður með bakka Jökulsár.

Mynd 4: Við Jökulsá. Gróður hefur styrkst og betra viðnám við álagi.

Mynd 5: Norðan við Hvalbeinsrandarsand er gróður orðin sterkari.

Mynd 6: Norðan við Hvalbeinsrandarsand.

Mynd 7: Kríubakka.

Mynd 8: Viðkvæmur gróður og rof við Kríubakka.

Mynd 9: Sunnan við Kríubakka var áborið á valda kafla.

Mynd 10: Eyri undan Kríubakka.

Mynd 11: Gróðurstyrking í Húseyjarlandi sumarið 2020 á vegum Landsvirkjunar.

6 Áætlun 2021 - tillaga

Gert er ráð fyrir að halda áfram gróðurstyrkingu á land Húseyjar með 3 tonnum af áburði og sáningu á 40 kg af óhúðuðu melfræi.

Tafla 2. Húsey, gróðurstyrking 2021 - tillaga

Svæði	Ha	Kg áb.	Kg fræ	Kg/ha áb.
Með bökkum Lagarfljóts,	9	1.200	30	200
Kríubakki	3	600	10	200
Jökulsáreyrar	3	600		200
Samtals	15	3.000	40	

Áhersla verði lögð á að styrkja gróður sem sem liggur með strönd Lagarfljóts, á milli Tanga og Hvalbeinsrandarsands, ásamt „sandkrika“ sunnan við Hvalbeinsrandarsand. Sá melfræi í rofdíla á milli Tanga og Hvalbeinsrandarsands með líkum hætti og oft hefur verið gert með ágætis árangri.

Kríubakki sem nú er innan girðingar er enn óstöðugur. Lagt er til að áherslan verði á að halda við uppgræðslunum á eyrunum og í gróðurtorfum út af bakkanum til að binda sandinn þar.

Þessu til stuðnings mun Landgræðslan áfram bera á Hvalbeinsrandarsand og „hreiður“ austarlega á Röndinni. Í gegnum Bændur græða landið verkefnið verður borið á miðbik Eyjunnar og hluti áburðar nýttur á Kríubakka sem nýlega komu inn í girðinguna.

Mynd 12: Tillaga að gróðurstyrkingu í Húsey 2021.

